

Sesja „Szpitale Dobrej Woli”

Z okazji przypadającej 70. rocznicy Powstania Warszawskiego Muzeum Historii Medycyny Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego zaprosiło na wyjątkowe wydarzenie. 16 czerwca odbyła się sesja „Szpitale Dobrej Woli”, podczas której przypomniano tragiczne dzieje czterech wolskich lecznic w pierwszych dniach sierpnia 1944 roku: szpitala Karola i Marii, św. Łazarza, Wolskiego oraz św. Stanisława.

Sesja zorganizowana została pod honorowym patronatem JM Rektora prof. Marka Krawczyka, we współpracy z Muzeum Powstania Warszawskiego. W Komitecie Honorowym zasiadli: prof. Władysław Bartoszewski (Sekretarz Stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, powstaniec warszawski), dr Halina Jędrzejewska (Wiceprezes Związku Powstańców Warszawy, sanitariuszka w czasie Powstania Warszawskiego, pseudonim „Sławka”), prof. Andrzej K. Kunert (Sekretarz Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa) oraz Jan Ołdakowski (Dyrektor Muzeum Powstania Warszawskiego).

Wydarzenie spotkało się z wielkim zainteresowaniem społeczności akademickiej, rzeszy przyjaciół Muzeum Historii Medycyny oraz wszystkich pragnących przypomnieć sobie tragiczne dzieje tamtych sierpniowych dni. Otwierając sesję, prof. Edward Towpik, Dyrektor Muzeum Historii Medycyny WUM, przywitał obecnych na Sali Rektora Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego prof. Marka Krawczyka, dr Halinę Jędrzejewską, władze rektorskie i dziekańskie naszej Uczelni. Szczególnie gorąco przywitał duże grono seniorów, byłych powstańców. – Państwa obecność jest dla nas potwierdzeniem, że sprawy, o których będziemy mówić, są szczególnie bliskie Państwa sercu – mówił prof. Towpik.

W pierwszych dniach Powstania Warszawskiego odbyła się masowa eksterminacja mieszkańców warszawskiej dzielnicy Wola. Okres ten określa się mianem Rzezi Woli, a jego najtragiczniejszym momentem była tzw. „Czarna Sobota”, 5 sierpnia 1944 roku, kiedy to, wg różnych szacunków zginęło ok. 50 tysięcy mężczyzn, kobiet i dzieci. Rozkaz o wymordowaniu wszystkich mieszkańców Warszawy i nierespektowanie konwencji międzynarodowych doprowadziło do tego, że również wolskie szpitale objęte zostały nakazem likwidacji.

Rektor prof. Marek Krawczyk przypomniał najważniejsze tragiczne fakty tamtych dni związane z działalnością czterech miejskich szpitali na Woli:

„Za 45 dni, 1 sierpnia 2014 roku minie 70. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego. W pierwszych dniach Powstania, a szczególnie w „Czarną Sobotę” 5 sierpnia na Woli zginęło, wg szacunków, ok. 50 tysięcy osób. Niemcy nie respektowali żadnych konwencji międzynarodowych. Pacyfikacji podlegały także szpitale – zarówno personel, jak i chorzy. (...) Mianem Szpitala

Dobrej Woli nazywany był powszechnie Szpital Wolski, dzisiejszy Instytut Gruźlicy i Chorób Płuc z ulicy Płockiej. Pomysłodawca tej Sesji prof. Edward Towpik rozszerzył tę nazwę na trzy inne duże szpitale miejskie działające wówczas na Woli: Szpital dla Dzieci Karola i Marii z ulicy Leszno 136, Szpital św. Łazarza – mieszczący się na rogu ulic Karolkowej i Leszno oraz Szpital Zakaźny św. Stanisława z ulicy Wolskiej 37.

5 sierpnia 1944 roku do Szpitala Wolskiego kierowanego przez dr Józefa Mariana Piaseckiego wkroczyli Niemcy. Dyrektor Placówki dr Piasecki, prof. Janusz Zeyland oraz Kapełan ks. Kazimierz Ciecierski zostali zastrzeleni.

Kilkaset osób – blisko 60 osób personelu i ponad 300 chorych – wyprowadzono ze szpitala i poprowadzono ulicami Płocką i Górczewską w kierunku wiaduktu kolejowego, gdzie dokonano masowej egzekucji. W szpitalu ocalał jeden lekarz, późniejszy dyrektor szpitala dr Zbigniew Woźniewski.

Z tragicznego pochodu ocalali dwaj medycy: Leon Mantuffel-Szoego – chirurg, późniejszy twórca polskiej szkoły chirurgii klatki piersiowej i serca oraz dr n. med. Stefan Wesołowski – późniejszy wspaniały, wielki Profesor, bliski sercu całej społeczności akademickiej naszej Uczelni. Ci dwaj lekarze trafili do Szpitala Zakaźnego św. Stanisława, który stał się niemieckim punktem sanitarnym.

6 sierpnia, dzień po rzezi w Szpitalu Wolskim na jego teren dotarła ocalała część personelu ze Szpitala Dziecięcego Karola i Marii oraz Szpitala św. Łazarza, gdzie dr Woźniewski zorganizował pracę placówki. (...) Dramat Woli, który był udziałem personelu, pacjentów i mieszkańców Warszawy, którzy szukali schronienia w „Szpitalach Dobrej Woli” nie może być nigdy zapomniany.

Kultywowanie pamięci o Powstaniu Warszawskim, o ofierze, jaką poniosła ludność Warszawy, w tym pracownicy służby zdrowia i studenci medycyny, w walce o ideały wolnej Ojczyzny jest obowiązkiem również naszej Uczelni, której losy, na dobre i złe, związane są z dziejami Stolicy od ponad 200 lat.

Dr Zbigniew Osiński z Muzeum Powstania Warszawskiego, rozpoczynając referat pt. „Powstanie Warszawskie na Woli w pierwszych dniach sierpnia 1944 roku”

Rektor Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego prof. Marek Krawczyk podczas Sesji „Szpitale Dobrej Woli”

Prof. Edward Towpik – Dyrektor Muzeum Historii Medycyny Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

podziękował władzom Muzeum Historii Medycyny WUM za trud włożony w przygotowanie ważnego i cennego spotkania upamiętniającego tematykę służb sanitarnych w trakcie Powstania, a także rolę, jaką miały w pierwszych dniach Powstania wolskie szpitale. Na zakończenie zauważył również, że mimo ogromu zbrodni dokonanej na ludności cywilnej dzielnicy Wola, wciąż pamięć o niej jest nikła, dlatego podkreślił, że „spotkanie w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym może przyczynić się do dokumentowania wiedzy o Powstaniu Warszawskim i służbach medycznych nie tylko w roku okrągłej 70. rocznicy jego wybuchu”.

Prof. Edward Towpik na wstępie swojego referatu „Wolskie reduty człowieczeństwa” powiedział: „Przypominamy dzisiaj ludzi i wydarzenia czterech szpitali warszawskich w najtragiczniejszych chwilach ich historii. Los każdego z nich był inny. Rządziła nimi nieubłagana mordercza logika wydarzeń tamtych dni, a z drugiej strony czasami niewytłumaczalne, szczęśliwe przypadki. Te szpitale stały się terenem najokrutniejszych, najbardziej zwyrodniałych zbrodni, ale były też przykładem wspaniałego, często bezimiennego bohaterstwa i poświęcenia. Szpitale te chroniły chorych, ludność, rannych jak mogły najlepiej, często z zagrożeniem, a także ofiarą życia personelu medycznego”.

Szczególnym momentem, który pojawił się w trakcie wystąpienia prof. Towpika było dwukrotne odczytanie fragmentów wspomnień prof. Stefana Wesołowskiego. Wstrząsające relacje z tamtych tragicznych dni odczytała córka Pana Profesora – Pani Anna Wesołowska-Szegidewicz.

Podczas Sesji dr Maria Ciesielska przypomniała sylwetkę dr. Włodzimierza Kmicikiewicza, ps. „Lech”, lekarza chirurga ze Szpitala Karola i Marii, który 6 sierpnia 1944 roku świadomie zgodził się na śmierć, aby uratować personel i rannych.

Po zakończeniu sesji referatowej nastąpiła projekcja filmu dokumentalnego „Szpital Dobrej Woli” w reżyserii J. Zajick opowiadający o wojennych losach lekarzy i pracowników Szpitala Wolskiego, z przejmującymi relacjami uczestników tych wydarzeń. Uzupełnieniem wydarzenia była ekspozycja oryginalnych dokumentów i sprzętu sanitarnego powstańców ze zbiorów Muzeum Powstania Warszawskiego oraz Muzeum Historii Medycyny WUM.

Cezary Ksel
Redakcja „MDW”

Szczególnym Gościem Sesji była dr Halina Jędrzejewska Wiceprezes Związku Powstańców Warszawy

Pani Anna Wesołowska-Szegidewicz odczytała fragmenty pamiętników swojego ojca – prof. Stefana Wesołowskiego

Wydarzeniu towarzyszyła wystawa zorganizowana przez Muzeum Powstania Warszawskiego oraz Muzeum Historii Medycyny WUM